

EDUARD PUNSET, POLÍTIC I ECONOMISTA

«El pacte PP-CDS no és una santa aliança contra els socialistes»

Conseller d'Economia amb Tarradellas, ministre de Relacions amb les Comunitats europees amb Suárez i ara segon de la llista del CDS al Parlament Europeu, Eduard Punset considera bàsica la reforma del sistema electoral, un dels més tergiversadors de la voluntat popular que hi ha.

Manel Lucas

Té un aire entre científic vuit-centista i compositor romàntic. Cabells esbullats i arrissats, molt prim de cara, Eduard Punset (Barcelona, 1936), segon de la llista del CDS a les eleccions europees, traspua europeisme, fins i tot amb un cert toc *snob*. Estudiant compromès a finals dels anys cinquanta, la seva expulsió per part del règim franquista va ser un colp de sort. A Londres va acabar Econòmiques, va fer el *master*, i va trobar les primeres feines, com a periodista a la BBC i al diari *The Economist*. Set anys després va tornar, just per veure que l'estat espanyol, immers en el referèndum fraguïà, continuava com abans. El nou parèntesi va arribar fins al 1973, any del retorn definitiu. Va ser conseller d'economia amb Tarradellas (1979-1980), i ministre de relacions amb les comunitats europees (1980-1981). Va deixar la UCD amb Suárez i el va acompanyar al CDS. Punset no es considera més polític que economista, ni a la inversa. Assegura que una cosa i l'altra es complementen, i que, com va dir Marx, «només es pot tenir una visió clara del món quan s'està immers en els processos de producció», encara que sigui en el lloc del procés on s'insereix Punset. Actiu, assegura que, al revés que alguns col·legues seus, no el fatiga la campanya electoral:

—En el fons, sempre estem en campanya. La campanya és tan intensa com la vida mateix. I és bo que sigui així. Jo no recordo quan la vida era menys intensa. En política sempre treballes, excepte quan ets al llit. I de vegades, fins i tot, quan ets al llit.

—Per la seva trajectòria, podríem dir que l'europeisme, per a vostè, és una cosa natural, no és un aprenentatge que hagi hagut de fer en els darrers anys.

—És clar. Quan molta gent parla

d'Europa, pensa en les institucions, en l'Acta Única... I jo penso en l'emigració, penso en els exiliats, penso naturalment en el problema dels idiomes. Ara, si dos europeus no s'entenen, generalment no és perquè parlin diferents llengües sinó perquè tenen programacions mentals diferents... Jo tinc una concepció molt poc literària d'Europa. Per a mi, Europa és un gran exercici en la diversitat. Quan Europa s'acabi, si s'acaba mai, el missatge que en quedarà és que la diversitat és font d'innovació i no de caos. Aquesta és la gran ensenyança d'Europa a la resta del món.

Eduard Punset parla molt a poc a poc, suaument, com pensant cada paraula que pronuncia, i fent profundes xuclades al cigar que ha encès:

—La meva tornada definitiva aquí va ser l'any 1973. Als pocs mesos d'haver tornat hi va haver l'atemptat de Carro Blanco, que en certa manera anticipava ja els grans avatars de la transició. I quan el primer govern democràtic, l'any 1977, surt elegit, hi va haver una sèrie de gent, com jo, Eduardo Merigó, José Luis Leal..., gent que havien treballat fora com a tècnics però que també havien viscut la cultura de l'antifranquisme, per als quals era molt difícil resistir la temptació de no participar en aquest primer govern democràtic. I em vaig tornar a trobar ficat en el món de la política.

—En política, vostè es considera més aviat un tècnic, ¿no?

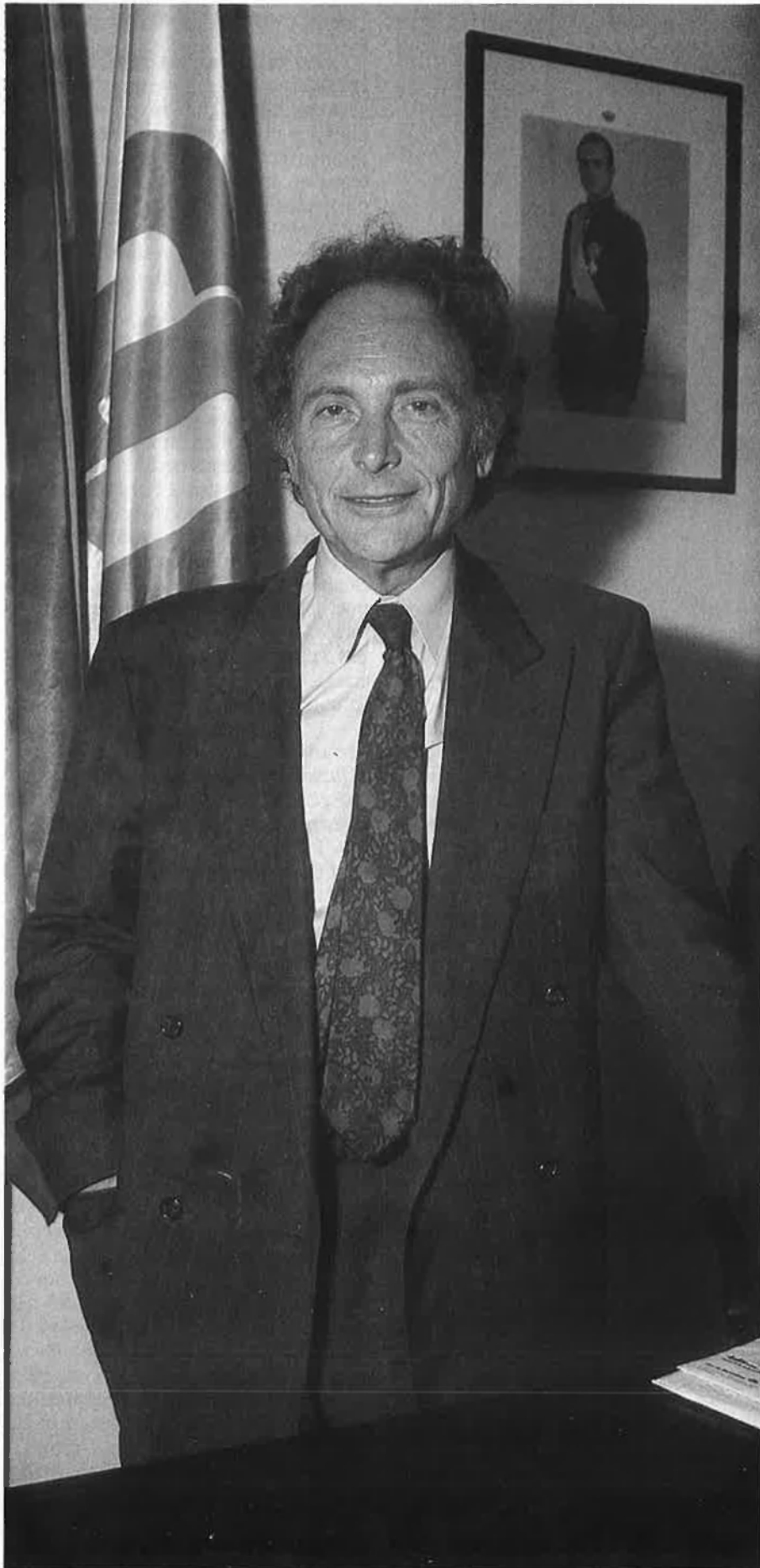
—Sí. Vaig començar com a secretari general tècnic al Ministeri d'Indústria, sense afiliació partidista en aquell moment, sinó com a independent. Era un moment molt, molt florentí de la política espanyola, on encara s'acceptava que independents estiguessin en llocs responsables de la política. Malauradament, després les coses s'han dogmatitzat més, i ara això seria pràcticament impossible.

—¿Vostè coneixia Adolfo Suárez d'abans que el cridés?

—Bo, és clar, veníem de mons molt diferents. Jo, contràriament a molts coneguts meus d'esquerres, pensava que aquell primer govern d'UCD, i Suárez mateix, podien desencadenar un procés de debò revolucionari en la política espanyola..., però jo, personalment, no sabia res d'ell. La primera notícia que en vaig tenir va ser que, poc abans que se sancionés el meu nomenament com a secretari tècnic del Ministeri d'Indústria, el Ministeri de la Governació va parar el meu nomenament, al·legant que hi havia uns dossiers dels anys 50. I quan el ministre d'Indústria, Alberto Oliart, va anar a parlar amb Suárez a veure què es podia fer, Suárez va dir: «que echen a la papelera el dossier». Per a mi allò era un indicatiu que aquella persona enfocava el govern espanyol amb un tarannà autènticament reformista.

—¿No li feia por, en aquella època, que Suárez provingués de l'aparell franquista?

—(Llarga pausa). Jo tenia en aquell moment indicis claríssims que la societat espanyola s'havia posat en moviment, i que aquells primers governs de la transició eren just allà on Maurice Thorez diu que han de ser els polítics, és a dir, una mica al davant de les masses, però no massa endavant, perquè sinó, es troben sols i gesticulant..., sí, en aquells moments hi havia indicis de transformació social. El procés es va desencadenar a partir de 1977. I com en tot procés de canvi, es van elevar els nivells d'incertesa. El país, acostumat a saber què passaria els pròxims 10 anys, es va trobar que no sabia, no ja què passaria els pròxims 10 mesos, sinó ni tan sols els pròxims 10 dies. Aquest procés arriba fins al període 1980-1982, en què els nivells d'incertesa són tan alts que ja no compensen la innovació, que

«El CDS, des de l'origen, és netament un partit que a Europa en dirien progressista».

cada vegada és més espasmòdica. I llavors es produeix una demanda creixent de seguretat, com una espècie de reflex atàvic..., un govern que governi, majories absolutes..., encara que sigui a base de menys innovació social. I això és el que passa amb la victòria dels socialistes. I jo crec que ara estem obrint un altre període, que en certa manera enllaça amb la transició. Ara torna a haver-hi petició de canvi i de reforma, però perquè ens ve d'Europa, combinats amb una certa protecció social. L'estat d'ànim actual de l'uropeu és acceptar tots els canvis tecnològics, organitzatius. A canvi la gent exigeix que els serveis públics funcionin. Per això penso que ara el PSOE perdrà vots, per ineficàcia.

Flanquejat per dos retrats, del Rei i de Suárez, Punset, que porta elàstics, aprofita qualsevol pregunta per fer llargues reflexions teòriques. Eludeix la resposta puntual i concreta. Combina sense solució de continuïtat llengües, passa del català al castellà gairebé sense adonar-se'n, i integra en el discurs conceptes en anglès i francès.

—Vostè va ser ministre de Relacions amb les Comunitats europees l'època 1980-1981.

—Sí, era un moment en què, després de la *giscardada*, és a dir, del fre francès a la integració espanyola a la CEE, calia reobrir les negociacions. I per un altre costat, també calia convèncer l'opinió pública d'una cosa que es resumia en una frase, convèncer-los que el que calia fer per entrar a Europa era el mateix que calia fer per sortir de la crisi. Hi havia sectors molt contraris a obrir-se, sobretot el sector empresarial, la cúpula empresarial... Carles Ferrer... En aquells moments ens feien la vida molt difícil als negociadors. Afortunadament això ha canviat. Jo ho entenc, en certa manera, perquè a qui es demanaven més canvis, entre altres, era als empresaris.

—¿Quina comparació faria entre UCD i el CDS?

—La diferència més clara és que a la UCD hi havia un sector regeneracionista, liderat per Suárez, però també hi havia un sector conservador molt important, i que al final va guanyar. El CDS, des de l'origen, és netament un partit que a Europa en dirien progressista, on aquest element conservador no gravita, entre altres coses, perquè hi ha un gran partit conservador al país. No, UCD era una *concepción oceánica* de la política. El CDS és un partit típic de centre.

—¿Què li sembla el pacte CDS-PP?

—Hi he reflexionat, encara que m'ha

DOMÈNEC UMBERT

«La concepció nacionalista de la política ha deixat de ser contradictòria amb una política econòmica racional».

agafat fora. Si aquest pacte fos signe que s'està posant en marxa una espècie de santa aliança contra els socialistes, el CDS no sobreviuria com a partit, perquè no és d'això del que es tracta. Tot partit de centre sap que si els dos partits dels extrems creixen massa, i el partit de centre creix de manera sols gradual, és perquè alguna cosa no es fa bé, perquè gent de centre vota dreta o esquerra. I a mi això em sembla que en termes econòmics és una postura de *fine tuning*, d'ajust fi, lleugeres correccions de rumb perquè la cosa no es decanti massa.

—*¿I pel que fa al transfuguisme?*

—Com no es facin les reformes necessàries al sistema electoral espanyol —que és un dels més tergiversadors de la voluntat popular que hi ha a Europa—, reformes que molts reclamen i que poden evitar aquests fenòmens de distorsió a què fas referència, arribarà el moment que alguns ens plantejarem si no és hora ja de prendre's un gran descans pel que fa a l'activitat política institucional. La reforma bàsica és la del sistema electoral. Els espanyols, quan vam triar el sistema electoral, no vam fer com els alemanys, que després d'un viatge per Europa van triar el millor de cada sistema. Nosaltres vam fer al revés, vam triar el pitjor. Jo crec que nosaltres hauríem hagut d'adoptar un sistema semblant a l'alemany, que combina la representació proporcional i la majoritària, amb dues llistes. Perquè es-

tà bé que els partits disposin candidats, però també la gent té dret a decidir quines persones vol que la representin.

De vegades, Punset agafa un paper, i, com per acompanyar els seus arguments, dibuixa ratlles paral·leles i perpendiculars.

—*¿Què en pensa un home com vostè del nacionalisme?*

—És curiós, ¿no? Et diré dues coses aparentment contradictòries. Primer, no conec una política econòmica nacionalista. Però sí que és cert que es produeix actualment una conjunció de la qual no sé si eren conscients els nacionalistes, en el sentit que els especialistes més moderns arriben a la conclusió que la regió és l'entitat que es presta millor a posar en pràctica la nova política econòmica, la del futur. La concepció de l'estat falla per tots els costats, des del punt de vista polític i des del punt de vista econòmic. Per exemple, un inventari dels elements innovadors no es pot fer des d'un estat. Una autonomia ho pot fer molt bé. En aquest sentit, la concepció nacionalista de la política ha deixat de ser contradictòria amb una política econòmica racional. A nivell institucional, la plasmació d'això ja arriba: un reforçament dels poders locals i autonòmics, un debilitament del poder dels estats i un reforçament de les instàncies supranacionals. I a més a més, l'experiència europea només és un assaig per a un model més ampli, mundial.

—*¿Pensa que Catalunya és una nació?*

—No m'hi sentiria gens incòmode considerant-ho, i no entenc com algú s'ha pogut barallar si es contestava afirmativament aquesta pregunta en altres moments. Però, com ens demostra la física quàntica, són les relacions entre partícules les que configuren el cos. I amb Catalunya passa igual, són les seves relacions amb la resta d'Espanya i del món que configuren la seva naturalesa.

—*¿Vostè és atlantista?*

—(Llarga pausa). És una resposta que varia amb el temps. En una situació de confrontació entre els dos blocs, i malgrat la meua vocació pacifista, no he de qüestionar en quin costat sóc. Sóc al costat dels països occidentals. I he defensat la pertinença a l'organització de defensa. Però ara ens trobem amb el fet revolucionari de la desconfrontació. I cal treure'n conseqüències. Jo crec que Bush no les està traient. És molt difícil que, si es consolida aquesta desconfrontació —per primera vegada tots semblen d'acord en la necessitat de democràcia, pluralisme, llibertat—, gent com jo continuem sent atlantistes.

—*¿Creu vostè que els ciutadans tenen una idea real del que és Europa? ¿Quina relació hi ha entre l'Europa real que els ciutadans coneixen i la que està construint el Parlament Europeu?*

—Hi ha gent, suposadament realista, que diu que l'única realitat són els estats nacionals. Fins i tot gent que ha participat en l'elaboració dels programes d'aquestes eleccions. D'altres tenim una visió molt més complexa, confusa, de la història, de les relacions entre idees i institucions. Creiem que al final l'única cosa que perviu són les idees. La meua formació marxista de jove m'ha deixat algunes conviccions que m'han servit molt. Per exemple, allò que Marx deia: «quan la idea penetra en les masses, es converteix en una força irresistible». En aquest sentit, l'elecció de 500 representants reflexionant sobre el tipus de transformacions que es requereixen per a Europa, és una força imparable. El consell de ministres tindrà el codi del seu costat, però cada vegada li serà més difícil oposar-se a una acció tenaç del Parlament Europeu. Els estats nacionals podran limitar-me, posar-me fronteres, fer-me fer cues a les duanes per posar-me un segell inútil en un paper inútil..., però la irritació és creixent, i arribarà un moment que la gent no acceptarà més aquesta ingerència de la irracionalitat i la burocràcia en el sentit comú. Europa, per sobre de tot, i aquí és on radica la seva força, és una idea que té sentit. □